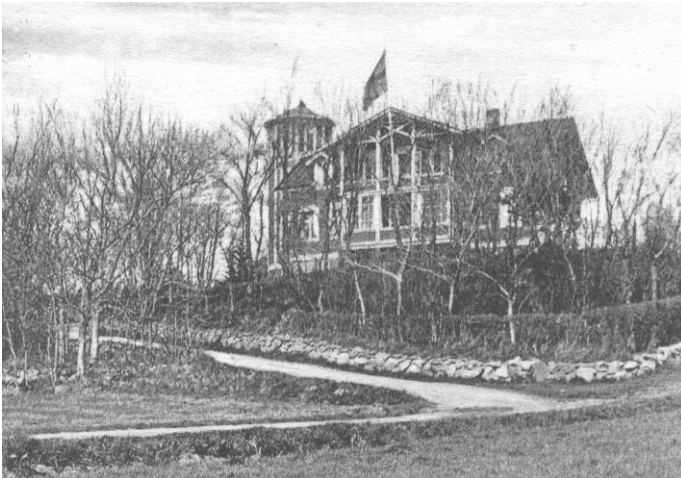

Rydbergsplatser : Bångsbo

En författares geografiska förankring är viktig. Det märker man om man driver en webbplats om Rydberg. Den kanske vanligaste frågan man får är om han skrivit en viss text – vanligen *Tomten* eller *Singoalla* – på en bestämd plats eller i en bestämd byggnad.

Vi hade därför tänkt publicera en serie om platser med anknytning till Rydberg, och om vilka texter som kan knytas till dessa platser. Första anhalten blir Bångsbo i Kullavik i norra Halland, nära Göteborgs stadsgräns och inte långt från Särö. Bångsbo var en lantegendom som ägdes av Rydbergs svärfar Fritz Hasselblad (1816-1893). Denne hade 1841 grundat en kortvarufirma (F W Hasselblad & Co) som blivit framgångsrik och gjort honom förmögen. På gården hade han låtit uppföra ett rymligt sommarhus i tidens snickarglada stil.

Viktor Rydberg gifte sig 1879 med Hasselblads dotter Susen, och från och med 1881 tillbringar paret nästan varje sommar en eller flera månader i Bångsbo. Undantagen är dels 1887 och 1888, när de bor hos polarfararen A E Nordenskiöld i Stockholms södra skärgård, och dels 1891 och 1895, när de stannar hemma. Sammanlagt är de alltså på Bångsbo tio eller elva somrar (jag är osäker om 1883). Under åttiotalet, när de bor inne i Göteborg eller Stockholm, tycks Rydbergs resa till Bångsbo i juni eller början av juli och sedan stanna ända in i början av september. Sedan de 1890 flyttat till egna villan Ekeliden ute på Djursholm reduceras uppehållet till någon månad (augusti).

”Vänliga människor, vacker trädgård och park, frisk luft, hafvet i grannskapet, lugn och frid”, skriver Rydberg om Bångsbo i ett brev 1892. ”Här kan man hemta krafter.” Och, kunde han tillagt: här kan man få arbetsro. Under terminerna var Rydberg strängt upptagen med sina föreläsningar, medan hans egentliga författarskap – det som han själv ville skriva, och det som andra hade övertalat honom till – fick skötas under sommaruppehållet (och i någon mån under julen). Den största fördelen, förutom den behagliga miljön, var nog frånvaron av de besökare som ständigt besvärade den berömde mannen, och som vanligen också ville ha något av honom. Det lantliga läget skyddade inte bara mot personliga besök; även post- och telegrafstationerna låg på betryggande avstånd, och i stort sett tycks Rydberg ha låtit sin korrespondens ligga nere under vistelserna på Bångsbo. Sällskapsliv hade man förstås; men då mer på egna villkor. Hedlundarna på Bjurslätt brukade besökas varje sommar, och Rydbergs översättare och vän Otto Borchsenius kom då och då över från Danmark och stannade några dagar.

Men vad *skrev* Rydberg egentligen på Bångsbo? Ja, i alla fall inte (som en lokal tradition hävdar) *Tomten*; för den kom till mitt i vintern, i januari 1881. Däremot, på sommaren samma år, den magnifika dikten *Nero och ljunghelden*, samt

även uppsatsen *Astrologien och Merlin*. Den första delen av Nerodikten, som tecknar Rom i åskväder, lär ha skrivits i en bondstuga där Rydberg tagit skydd undan ett halländskt sommaroväder.¹ 1882 arbetade han intensivt på första versionen av sitt mytologiska epos, den som långt senare (1993) skulle ges ut under titeln *Sagan om svärdet*. 1885 vet vi att han arbetade med sina monumentala *Undersökningar i germanisk mytologi*. Sommaren 1886 gick åt till att läsa korrektur på *Undersökningarnas* första del, sommaren 1889 till den andra. 1890 är han äntligen klar med mytologin, och under årets långa Bångsbovistelse skriver han den filosofiska uppsatsen *Om ting och fenomen*, dikten *Grubblaren* och den humoristiska skissen *Realisten Åbrandsson*. Han sammanställer också en liten samling med tre dikter som skickas till Bonniers i augusti (*I natten*, *Modern* och *På verandan vid havet*), fast vi vet inte säkert om han också skrev dem då. För perioden 1892-94 vet vi att han skrev den lilla "drömfantasin" *Fantasier ur verkligheten* (1893), publicerad i Bonniers årliga kalender Svea, på Bångsbo; man kan misstänka att samma gäller de konstessäer som han skrev till Svea 1892 (*Kristus och Magdalena*) och 1894 (*Herdarna tillbedja*), om inte annat så för att kalenderens deadline sammanföll med slutet på sommarferien.

Fritz Hasselblad dog 1893. 1900 skänkte arvingarna Bångsbo till en stiftelse som drev ett sommarhem för Göteborgs lärarinnor. Huset är numera rivet, och på platsen ligger istället Kullaviks Montessoriskola. Rester av grunden kan fortfarande anas på skolgården.

TORE LUND

---

¹ Uppgiften tycks ha kommit från Rydberg själv, via hans vän och Djursholmsgranne Ernst Beckman.

Närbild på huset. Fotot är taget 1901, efter förvandlingen till lärarinnehem; annars hade man kunnat tänka sig att den läsande figuren på soffan nere till vänster var Rydberg.